

Antoni Palluth

Nazwa: Antoni Palluth

Okres historyczny: Okres międzywojenny

Kategorie: *Postacie

Nr katalogowy: 0271

muzeum.pobiedziska.pl

Opis:

Inż. Antoni Palluth, wybitny kryptolog, który przyczynił się do złamania tajemnicy niemieckiej „Enigmy”.

Urodził się 11.V.1900 r. w Pobiedziskach. W 1918 r. ukończył gimnazjum im. Marii Magdaleny w Poznaniu. W okresie odzyskiwania przez Polskę niepodległości, służył w oddziałach Łączności Wojska Polskiego (1918r.), między innymi przy obsłudze radiostacji w Cytadeli Poznańskiej, gdzie poznał się i współpracował z Maksymilianem Ciężkim. Zaowocowało to rozbudzeniem zainteresowania zagadnieniami krótkofalarstwa i kryptologii. W latach 1921- 25 studiował na Wydziale Inżynierii Lądowej na Politechnice Warszawskiej jako student i jako wolny słuchacz w latach 1927-29. Był jednym z pierwszych krótkofalowców polskich i członkiem Polskiego Klubu Radionadawców, przekształconego następnie w Oddział Warszawski Polskiego Związku Krótkofalowców - posiadał własną prywatną amatorską radiostację krótkofalową o znaku TPVA.

Posiadając znakomitą znajomość języka niemieckiego (także i dialektów niemieckich), oraz uzdolnienia i wiedzę w zakresie kryptologii i doświadczenie w radiokomunikacji - na przełomie 1925/26r., został zaangażowany do Biura Szyfrów Oddziału Drugiego (informacyjno-wywiadowczego) Sztabu Głównego Wojska Polskiego w dziale szyfrów niemieckich. Wspólnie z majorem Ciężkim w ogromnym stopniu przyczynił się do oparcia działalności Biura Szyfrów na nowoczesnych zasadach, stając się wysokiej klasy specjalistą w tej dziedzinie, obdarzony był wielką wiedzą i zmysłem intuicji, nieodzownym w tej pracy.

W 1929 r. został powołany na wykładowcę tajnych kursów kryptologii wojskowej w Poznaniu, na których przeszkolono grupę młodych absolwentów matematyki Uniwersytetu Poznańskiego, m.in. Mariana Rejewskiego, Henryka Zygalskiego i Jerzego Różyckiego, którzy stali się głównymi autorami rozwiązania niemieckiego uniwersalnego szyfru maszynowego „Enigma”. Po zakończeniu kursu na terenie Komendy Miasta w Poznaniu, zorganizowano w 1929 r. przy udziale inż. Antoniego Pallutha tzw. „poligon doświadczalny” do rozwiązywania niemieckich kodów i szyfrów, dla zatrudnionych tu absolwentów kursu kryptologii i w ten sposób powstała poznańska placówka Biura Szyfrów Sztabu Głównego. Latem 1932 r. poznańską placówkę eksperymentalno - szkoleniową rozwiązano, a jej pracowników przeniesiono do Centralnego Biura Szyfrów.

W 1928 r. Antoni Palluth założył razem z braćmi Stanisławem i Ludomirem Danilewiczami oraz Edwardem Fokczyńskim Wytwórnę Radiotechniczną „AVA” - spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, z siedzibą w Warszawie przy ulicy Nowy Świat 43. W wytwórni produkowano sprzęt radiotechniczny, a od 1934 r. także specjalne urządzenia kryptograficzne dla potrzeb Biura Szyfrów.

W 1932r. Przystąpiono w Centralnym Biurze Szyfrów do „złamania”, czyli ustalenia zasad niemieckiego systemu maszynowego, rozwiązania i ustalenia kluczy a w końcu, deszyfrazu. Kiedy w roku 1933 matematycy i kryptolodzy z „BS4” (Biurem Szyfrów - Ośrodkiem Kryptologii i szyfrów niemieckich), którego szefem był płk. Gwidon Langer, złamali zasady niemieckiego szyfru maszynowego, wytwórnia „AVA”, która już pracowała dla potrzeb wojska, była idealną bazą techniczną dla wykonania replik niemieckiej „Enigmy” niezbędnych do czytania niemieckich szyfrów maszynowych. Już w styczniu-lutym 1934 r. w „AVA” wyprodukowano ich kilka, a potem kilkanaście maszyn cyfrowych „Enigma”, które oddane w ręce specjalistów, pozwalały odtworzyć niemieckie szyfry na zrozumiwały „kler” w czasie wielokrotnie krótszym.

Był to wielki sukces konstruktorów, matematyków i kryptologów, a ogromne zasługi położył tu inż. Antoni Palluth, który był głównym koordynatorem i niejako twórcą odtworzonej niemieckiej „Enigmy”.

Następnie zespół konstruktorów, z „AVA” wykonał według opracowanego modelu matematycznego, urządzenie przyspieszające „łamanie” szyfrów nazwane „cyklometrem”, w którym wykorzystano

niektóre podzespoły i elementy maszyny „Enigma” z odpowiednio zaprogramowanym układem sygnałów błyskowych w miejsce klawiatury alfabetycznej. Na dalsze zautomatyzowanie prac deszyfracyjnych pozwoliło wykonanie w „AVA” agregatu zwanego bombą kryptograficzną. Był to przyrząd do odtwarzania kluczy „Enigmy”, a wykonano go według modelu matematycznego opracowanego przez matematyków z „BS4” na czele z Marianem Rejewskim. W wytwórni „AVA” wykonano również pod kierunkiem A. Pallutha oryginalną polską maszynę szyfrującą „Lacida”. W lipcu 1939 r. zbudowane w Polsce repliki „Enigmy” zostały udostępnione sprzymierzonym sztabom wojskowym Francji i wielkiej Brytanii, co umożliwiło państwom koalicji regularne odczytywanie niemieckiej tajnej korespondencji radiowej przez cały czas trwania II wojny światowej.

W związku z wydarzeniami na frontach i wycofaniu się armii polskich na wschód, zespół „BS4” w Pyrach został ewakuowany do Brześcia nad Bugiem, a dalej na południe na Łuck, Dubno, Krzemieniec.

Następnie ekipa Biura Szyfrów, w skład, której wchodził także inż. Antoni Palluth, ewakuowała się do Rumunii, a stamtąd do Francji. W miasteczku Gretz-Armainvillers pod Paryżem w zamku „Vignolles” zostały zlokalizowane komórki francuskiego wywiadu radiowego, szyfrów i deszyfracji pod dowództwem płk. Gustawa Bertranda. Ośrodek otrzymuje nazwę kodową „Bruno”, a Zespół Polaków stanowi trzon ośrodka radiowywiadu.

Po kapitulacji Francji w czerwcu 1940 r. ośrodek ten działał nadal konspiracyjnie pod nazwą „Cadix”, w miejscowości Uzes w nieokupowanej, tzw. Wolnej strefie na południu. Kierownictwo techniczne objął inż. Antoni Palluth. Tak powstał tajny antyniemiecki ośrodek wywiadowczy na terytorium podległym władzom Vichy. Ośrodek nawiązał bezpośrednią łączność radiową z polskim sztabem naczelnego wodza w Londynie i otrzymał status wydzielonego oddziału Polskich Sił Zbrojnych z oznaczeniem kodowym „Grupa 300”. Do osiągnięć Ośrodka „Cdx” zaliczyć należy złamanie we wrześniu 1941r. przez inż. Antoniego Pallutha szyfru, jakim posługiwała się grupa niemieckich agentów działających we francuskich portach nad Morzem Śródziemnym w łączności z centralą Abwehry w Stuttgarcie. Doprowadziło to do szybkiego zlikwidowania szpiegowskiego nadajnika i unieszkodliwienia agentów przez placówkę kontrwywiadu z „Przedsiębiorstwa Budownictwa Wiejskiego”. Matematycy - kryptolodzy J. Różycki M. Rejewski i H. Zygalski złamali kod i szyfry, którymi okupant niemiecki posługiwał się w łączności telegraficznej. Odpis szyfrogramów sporządzali pocztowcy francuscy z Ruchu Oporu. Były to ważne meldunki niemieckich stacji pelengacyjno -podsluchowych, zainstalowanych na południu Francji.

Polska grupa „300” działała w południowej Francji ponad 2 lata, tzn. aż do pierwszych dni listopada 1942r, w związku z zajęciem przez Niemców również południowej części Francji. Po ewakuowaniu ośrodka kryptologicznego z Uzes, Palluth wraz z innymi członkami ekipy usiłował się przedostać do Hiszpanii, a następnie do Wielkiej Brytanii, co udało się tylko nielicznym. I tak Marian Rejewski, Henryk Zygalski i trzech radiotelegrafistów przedostało się szczęśliwie po wielu perypetiach do Anglii, gdzie podjęli oni pracę w Polskim Ośrodku Radiowywiadu i Dekryptażu w Boxmoor, dowodzonym przez mjr. Zielińskiego.

Natomiast inż. Antoni Palluth ujęty został przez Niemców na granicy hiszpańskiej i wywieziony, tak jak i Edward Fokczyński do obozu koncentracyjnego Sachsen Hausen - Oranienburg. Pomimo wielu badań i przesłuchań nie zostali rozpoznani jako pracownicy wywiadu polskiego. Obaj zginęli 18.IV.1944 r. w czasie nalotu jednego z bombardowań przez samoloty alianckie. Antonii Palluth został odznaczony Złotym Krzyżem Zasług i pośmiertnie Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami. Z małżeństwa zawartego z Jadwigą Wiktoria ze Szczodrowskich, pozostawił dwóch synów: Jerzego Edwarda i Andrzeja Antoniego. Jego nazwisko nosić będzie jedna z warszawskich ulic. Pamięć Jego, w roku obchodów 750-lecia nadania praw miejskich, uczcili również mieszkańcy Pobiedzisk, fundując wraz z Poczta Polska pamiątkową tablicę.